

Změna, dění, událost

Všechno se zdá nasvědčovat tomu, že je vše podrobena proměnám, změnám; vše se mění, všechno je v pohybu – jak ostatně řekl už dávný Hérakleitos. Některé změny jsou rychlé, jiné pomalé; některé změny jsou pro nás významné, jiné se nám zdají být – v závislosti na našich zájmech a potřebách – nedůležité. Obecně vzato máme tendenci se zajímat o změny nepřilíš rychlé (ty nejrychlejší ostatně vůbec nejsme schopni vnímat), a těm velmi pomalým věnujeme svou pozornost pouze jako materiálu, z něhož jsme schopni něco vytvořit (a máme zájem na tom, aby náš výtvar trval a sloužil aspoň nějakou rozumnou dobu). Tak dochází k tomu, že stavíme proti sobě změnu a trvání, ale to jen z praktických důvodů, tedy jen v rozsahu našich zájmů. Kdysi došlo k docela zvláštní změně v našem vnímání a hodnocení změn, to když si někteří lidé začali všimnout změn na obloze: východ, zenit a západ Slunce, východ, zenit a západ Měsíce, vycházení a zapadání hvězd obecně a některých hvězd zvláště apod. To ovšem šlo o změny zvláštní povahy, totiž o pohyby, při kterých to, co se pohybovalo, zůstávalo zároveň v jakési své trvalosti, zdánlivé neměnnosti. Velmi brzo jsme se totiž naučili rozpoznávat změny něčeho, co jakoby zůstává mimo změnu, a změny, při kterých se něco proměňuje v něco jiného, odlišného. Pohyby třeba listů na stromech nebo stonů trávy apod. nás upoutají teprve tehdy, když se zdají naznačovat, že jimi někdo hýbá, tedy když se zdají poukazovat na něco jiného, dalšího. Jinak řečeno, zajímá nás taková vlastně nezajímavá, nedůležitá změna jen proto, že nás ve skutečnosti upozorní na něco jiného, co onu změnu způsobilo. K tomu je zapotřebí rozpoznávat více než změnu, je třeba rozpoznávat celou řadu změn, které zachovávají určitou souvislost, tedy na „dění“. A ovšem také rozpoznávat souvislosti mezi různými typy dění. Jeden typ takových souvislostí je mimořádně zajímavý (a pro člověka perspektivní), a to je rozpoznávání toho, jak změny jednoho druhu po sobě zanechávají změny docela jiného druhu jako své „stopy“. To zase předpokládá ještě něco dalšího: musíme být schopni od sebe jednak odlišovat dějové změny různých druhů, tedy rozpoznávat nejen jejich souvislosti, ale také jejich „ne-souvislosti“, jejich vzájemné ohraničení. A jakmile začneme blíže zkoumat povahu ohraničení změn, dostáváme se k významnému pojetí událostnosti a událostí. Nejčastěji sice to záleží na nás, kde ty hranice vidíme resp. kde je stanovíme, ale i v takových případech to nebývá zcela subjektivní a svévolnou záležitostí, ale má to větší nebo menší „dobrý smysl“. Nakonec se tedy dříve nebo později dostáváme k pochopení a pojetí tzv. pravých událostí, jejich počátky a průběh i jejich konec jsou vskutku jejich vlastní rysy, jimž se naše rozpoznávání a chápání musí přizpůsobit.

(Písek, 150522-2.)